

מנחות צב ADDENDUM

משה שווערד

א. תלמוד בבלי מסכת יומא דף לו/א

תנו רבנן כיצד סומך הזבח עומד בצפון ופניו למערב והסומך עומד במזרח ופניו למערב ומניח שתי ידיו בין שתי קרנות של זבח ובלבד שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין הזבח ומתודה על חטאת עון חטאת ועל אשם עון אשם ועל עולה עון לקט שכחה ופאה ומעשר עני דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר אין עולה באה אלא על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה

ב. איזהו מקומן מסכת בכורות דף כו עמוד ב

ג. האם שלמים מכפריין?

[1] מדלא מספקא בסוגיין על שלמים משמע לכאורה דלא מכפרי מידן, וכן בסוגיא דיומא לו. איתא דעל חטאת מתודה עון חטאת וכו' ועל עולה עון לקט שכחה ופאה, ועל שלמים לא קאמר מידן. [2] וכתב המאירי שם דעל שלמים אינו מתודה, אלא אומר דברי שבת והודאה בלבד. וכ"כ הרמב"ם (מעשה"ק ג. טו.) [ועי"ש רדב"ז].

• איזהו מקומן מסכת יומא דף לו עמוד א

ומתודה על חטאת וכו' ועל אשם וכו' ועל עולה וכו' - כתב המאירי דעל שלמים אינו מתודה אלא אומר דברי שבת והודאה, וכ"כ הרמב"ם (מעשה"ק ג. טו.) וז"ל "ויראה לי שאינו מתודה על השלמים אבל אומר דברי שבת". וביאר הרדב"ז שהוצרך לומר כן לפי דס"ד שיתודה על דרך שאמר איוב "אולי חטאו בני" קמ"ל דא"צ להתודות, מיהו אין איסור להתודות על הספק אלא שאין צריך.

[3] ברם תוס' ערכין כא: (ד"ה מאי) כתבו "אבל עולה ושלמים דלאו לכפרה אתי כולי האי", ודקדק מלשונם הדבר אברהם (ח"א טו. ג.) דמשמע שגם בשלמים יש כפרה פורתא, [ובסוגיין צ"ל דפשיטא לגמ' דמשום כפרה פורתא זו אין לומר שלא ישהנה]. אמנם ציין הדבר אברהם שמהרי"ט אלגזי (לעיל פ"ק אות ז' סק, ב) נקט שאף לדעת תוס' אין בשלמים כפרה כלל, ונקטו הכי בלשונם משום עולה.
[4] ובדעת רש"י - העולת שלמה (זבחים ו.) דקדק מדברי רש"י תענית כג. דמשמע דס"ל שאף שלמים מכפריין. מיהו מדברי רש"י זבחים ריש כט: משמע דעולה בלבד מכפרת על עשה ולא שלמים. וראה עוד מרומי שדה בסוגיין, ומשך חכמה פרשת שמיני (עה"פ ועשה את קרבן העם).

ג. מרומי שדה מסכת בכורות דף כו עמוד א

התולש צמר מעולה תמימה כו'. מבואר דשלמים דינן כבכור ומעשר, והכי מבואר ברמב"ם הל' מעילה פ"א. ואף על גב דשלמים ג"כ באים לרצות על מדת השלום והחסד, כמוש"כ בהע"ד יתרו י"ח י"ב מהא דכתיב בהושע ו' כי חסד חפצתי ולא זבח וגו', והכי משמע בדה"י ב' כ"ב מזבחים זבחי שלמים ומתודים לה' וגו', מכ"מ יש הרבה שלמים שמביאים רק לשמחה ולהודות על העבר, משא"כ עולה בא לכפרה על חייבי עשה לעולם:

ד. העמק דבר על שמות פרק יח פסוק יב

ומתחלה יש לדעת דעולה ושלמים אע"ג שבאין נדבה מכ"מ הם מרצין. כדתנן בערכין דכ"א חייבי עולות ושלמים כו' אע"ג שאין מתכפר כו' ובמס' ר"ה ד"ה ב' מבואר דכל הקדשים בני הרצאה נינהו זולת בכור. והכי מתפרש ג"כ פשטא דגמ' קדושין ד"נ וב"ב דמ"ח כי היכי דתהוי ליה כפרה היינו הרצאה וקרי להרצאה בלשון כפרה כלשון התוס' בר"ה ד"ה סע"ב. אמנם על מה הם מרצין. ביאר הושע הנביא ו' כי חסד חפצתי ולא זבח ודעת א-להים מעולות. מבואר דתכלית עולה להשיג דעת א-להים לפי כחו. ומש"ה בא לכפר על עשה שבין אדם לשמים שגורם הסתרת פני ה' ממנו. ומשום זה נמנע ממנו דעת א-להים ויבואר עוד ריש ס' ויקרא. ושלמים בא לרצות על העדר מדת השלום בינו ובין הבריות שבא על חטא במדת החסד. והיינו דאי' בברכות ד"ה צדיק ורע לו צדיק שאינו גמור. ונתבאר ריש פ' נח פירושו שלא נגמר כח צדקתו להתגבר על הטבע שלו ולהיות טוב לאנשים. וע"ז מביאין שלמים להשיג מדת השלום. ואמר הנביא דעיקר רצונו ית' אינו הקרבן. אלא

תכלית של הקרבן. וזהו אמרו כי חסד חפצתי ולא זבח שהוא שלמים. ודעת א-להים מעולות. ומבקשין מהקב"ה בשעת הקרבה את מבוקשו כמו שאנו עושין בשעת שמ"ע ותפלה קבועה דקאי במקום קרבן:

ה. משך חכמה ויקרא פרשת שמיני פרק ט

ועשה את קרבן העם וכפר בעדם. קרבן העם - שיער עזים ועגל וכבש בני שנה, רש"י. לא פרט שור ואיל, משום דבשלמים לא מצאנו כפרה, רק חטאת (ויקרא ד, עא ו - לה) ועולה דכתיב בויקרא (א, ד) "ונרצה לו לכפר עליו", וכמו דאמרו ביומא דף לו, א דמתודה עליו. אבל בשלמים כתב ר"מ פ"ג שאינו מתודה, וזה "וכפר בעדם".

ו. דף על הדף זבחים דף צט עמוד ב

בגמ': מנין לרבות בכור ומעשר ופסח וכו', שכן אינו באין על חטא. וברש"י: הלכך כשלמים דמי ע"כ. ומבואר כאן דשלמים נחשבים שאינם באים על חטא, ובספר טעם הצבי להגאון ר' צבי אברמוביץ ז"ל (פר' ויקרא) הביא מהזוה"ק (ח"ג ד' י"ב ע"א) דאיתא שם:

ואם זבח שלמים קרבנו כו' ולא עוד אלא דמכפר על מצות עשה ועל מצות לא תעשה בגין לאטלא שלום על כלא, וכיוצא בזה איתא במדרש תנחומא פרשת תצוה פיסקא ט"ו, תדע שכל הקרבנות כולן לצרכיהן של ישראל כיצד החטאת היתה באה על החטא כו' השלמים, אינו באין אלא לכפרה שהן באין על מצות עשה (בפירוש עץ יוסף על התנחומא עמד בדברי המדרש אך לא הביא מדברי הזוה"ק). ומבואר כאן דשלמים באים לכפרה. ...

וכותב שם עוד ענין נחמד בזה, דהנה בגמ' תענית (דף כ"ג ע"א) אמרינן גבי חוני המעגל דאמר הביאו לי פר הודאה כו', סמך שתי ידי ע"ל ואמר לפניו רבש"ע וכו', ופירש"י פר הודאה להתוודות עליו ועשה לו סמיכה והביאו שלמים עכ"ל, ובספר גבורות ארי שם כתב, שאינו יודע מה ענין וידוי לשלמים, הא שלמים אינו אלא לדורון בעלמא ואינו מכפרין כלום, ויודוי אינו אלא על קרבן המכפר כדאיתא ביומא ל"ו ע"א, עד כאן דבריו.

אמנם לדברי הזוה"ק והמדרש תנחומא וככל הנ"ל, שפיר יש וידוי על שלמים ולק"מ ודו"ק.

ז. עוד עיין שערים מצויינים בהלכה זבחים כט

=====

ח. תוספות על סוטה דף לט/א

כל-... להכי מסתבר דהכא בנטילת ידים תיכף לברכה מייירי ושיעור תכיפה איכא למישמע מתכיפת סמיכה לשחיטה דאמרי' בפ' כל הפסולין (זבחים לג.) כל הסמיכות שהיו שם קורא אני בהם תיכף לסמיכה שחיטה חוץ מזו שהיתה בשער נקנור שאין מצורע יכול ליכנס שם אלמא כדי מהלך משער נקנור עד בית המטבחים לא חשיבה תכיפה ובמסכת מדות (פ"ה מ"א) משמע דלא הוי טפי מעשרים ושתים אמה מקום דריסת רגלי ישראל ומקום דריסת רגלי הכהנים שכל אחד היו י"א אמה:

ט. מרומי שדה מסכת ברכות דף מב עמוד א

והנה בהשמטות שם ביארנו הא דכתב הרמ"א בסי' קס"ו, שלא ידבר בין נטילת ידים לסעודה וגם שלא ישהה משך כ"ב אמה, ולא מצינו הכי בנטילת מים אחרונים. ויישבנו על פי דברינו דשלש מיני תכיפות הן, ומשום קושית התוס' בדף נ"ב אמאי לא מנה סמוך לסעודה, ע"כ צ"ל שנכלל בתכיפות הללו. וע"כ או בהא דגאולה לתפלה. או בהא דסמיכה לשחיטה. ומזה הוציא הרמ"א שני חומרות הללו. ולפי דברי הרשב"א הנ"ל י"ל דנכלל בסמוך לברכת המזון שלא ישהה כלל. אבל באמת בדף מ"ו ב' דקאמר ישב גדול וישמור ידיו כו', משמע שאין בזה איסור, אלא שאינו דרך ארץ, כהא דמקשה בסמוך וגדול יתיב וידיו מזוהמות כו', ואי אפשר לומר אלא הילוך ממש כ"ב אמה או דיבור, אבל שיעור זה לשהות ודאי לא. והיינו כהרשב"א הנ"ל דסמיכה התכופה לשחיטה אינו אלא בהילוך ולא בשיעור הילוך. והכי נהוג שאין מקפידין כלל על שיהיו של כ"ב אמה:

י. מרומי שדה מסכת מגילה דף כ עמוד ב

לסמיכה ולשחיטה, דכתיב וסמך ושחט וכתיב בה בשחיטה ביום זבחכם. ועל סמיכה ליכא קרא מפורש דביום. ונראה דבסמיכה לא יהי' מטעם דתיכף לסמיכה שחיטה, דהא עיקר האי כללא אינו אלא במקום, כדאי' במנחות צ"ג ע"ב מאי קאמר, במקום שסומכין שוחטין כו'...

יא. שטמ"ק אות ג'

[סמיכת יורש]

יב. חזון איש - קדשים סימן א' אות ה'

שם מקופי'א מכפר, והא דחנן מנחות ל"ב ח' והיורש סומך ומצו' נסכין היינו מחמת כפרת קופי'א כמו לענין תמורה דמהני

כפרת קופי'א, והלכך חף חס לא הניח לו חזיו אחריות נכסים מצו' נכסים מצו'ו והיינו דחנן בשקלים ומייתח' לי' מנחות ל"א צ' דגר שמת והניח זבחים יש לו נכסים קרבה משלו ואם לחו קריבין משל ליצור ומשמע דשל ישראל קריבין משל יורש דחי דשל ישראל נגזין מנכסיו כמת, דגר נמי ליגזי מנכסיו חע"ג דהן כפקר לא מפקיע מידי שיעבוד כדאיתח' בשו"ע חו"מ ס"ס קע"ה.

יג. שפת אמת על תמורה דף ב/א

שם בגמ' ור"מ דאמר יורש ממיר כו' המר ימיר לרבות היורש ויליף סוף הקדש כו' יורש סומך. יש לעיין אם יש הרבה יורשין אי כולן סומכין. כיון דיליף מתמורה ושותפין אין ממירין. ואפשר דתליא בדון מינה ומינה או אוקי באתרא [דלמ"ד דו"מ ואוקי באתרא ה"נ כיון דדין סמיכה בכל החוברין לכן כי מרבינן יורש שוב אוקי באתרא דאפי' הרבה יורשין סומכין כמ"ש בחי' מנחות (צ"ג). לתרץ בזה קושי' התוס' שם]:

יד. ספר מנחת חינוך - מצוה קטו - אות ה

והכל סומכים ואפילו יורש סומך, ושותפים סומכים עליו בזה אחר זה, חוץ מחרש שוטה וקטן שאין סומכים. והנה חרש ושוטה משכחת לה שהתנדבו בקרבן קודם שנעשו חרש ושוטה ואחר זה נעשו חרש ושוטה אין סומכין...

טו. ספר מנחת חינוך - מצוה קטו - אות ו

... ולכאורה יש ספק, הא דיוורש סומך אפשר דוקא שירש הקרבן מאותו שהיה בן סמיכה כגון מאביו או משאר יורשים, אבל אם ירש מאמו שלא היתה בת סמיכה או מסומא וכדומה אם כן הקרבן הזה לא נתחייב בסמיכה כלל, אפשר דאין היורש סומך דלא ירש זכות שלא היה אצל מורישו. אך מפשט הלשון משמע דסומך בכל ענין עיין בגמרא [מנחות צ"ג ע"א], כיון דהוא בר חיובא חלה עליו המצוה. ופשוט דלהיפך כגון אשה שירשה קרבן מאביה, אף על גב דאקרבן הזה היתה מוטלת מצות סמיכה. מ"מ כיון שהאשה אינה בת סמיכה אינה סומכת, כן נראה פשוט.

טז. שפת אמת על מנחות דף צג/א

עוד י"ל דלא תוויי יורש דהכא אתי לאתוויי דאפי' כבר סמך האב ואח"כ מת. או יורש את אמו אע"ג דהקרבן לא ה' עליו חיוב סמיכה. מ"מ עתה דהוא יורשו נעשית שלו וחייב לסמוך:

יז. תוי"ט על מסכת מנחות פרק ט משנה ז ומביא נסכים – [1] כשירש מאביו

יח. [2] עיין #12 חזון איש- קדשים סימן א' אות ה'

יט. תוספות מסכת מנחות דף צב עמוד ב ד"ה הא לרבי
הא לרבי שמעון סמיכה בבעלים בעינן - ואהרן לאו בעלים הוא דאי משום שמתכפר עם כל ישראל הא אמר ר' שמעון במסכת הוריות (דף ה.) פר ושעיר לכל שבט והא דחשיבי זקנים בעלים אף על פי שיש פר ושעיר לבית דין בפני עצמן כיון דעל ידיהן נעשה החטא קרי להו בעלים.

- ספר מקדש דוד - קדשים - סימן כג: אות ה'
[והנה הרגמ"ה במנחות שם כתב דמש"ה הסמיכה בזקנים ולא באהרן משום דב"ד חשיבי בעלים טפי מאהרן ע"ש ונראה דס"ל דמתכפר בכולן מ"מ הב"ד חשיבי בעלים טפי משום שהחטא נעשה על ידן כמ"ש בתוס']:
הנה הרמב"ם ז"ל (בפי"ב מהל" שגגות הל"א) פסק כר"י דמביאין פר ושעיר לכל שבט ושבת אך כתב שם דזה דהציבור מביא הוא בעד ב"ד וכתב הכ"מ שם דהציבור פטורין מן הקרבן משום דתלו בב"ד רק דין הוא שהציבור חייב להביא י"ב פרים וי"ב שעירים בעד ב"ד ע"ש ולפי דברי הרמב"ם ז"ל מתיישב שפיר קושית התוס' במנחות אמאי לא חשיב אהרן בעלים דאהרן אינו מתכפר כלל דהציבור פטורין והמתכפרים הם רק ב"ד ומש"ה הב"ד סומכין

כ. תוספות מסכת מנחות דף צב עמוד ב ד"ה איכא למיפרך
איכא למיפרך - תימה נילף מהקישא דכל הקרבנות כדדרשינן (זבחים דף ז:) ביום צוותו זה בכור מעשר ופסח.

כא. שפת אמת על מנחות דף צב/ב
בתוס' ד"ה איכא למיפרך. תימא נילף מהיקשא כו' ע"ש. [1] ויש ליישב דע"כ האי היקשא דזאת התורה לא קאי לענין סמיכה דקרבנות ציבור א"צ סמיכה [כן י"ל לפי' הקונטרס שהביאו התוס' לעיל (פ"ב ע"ב) ובזבחים (צ"ז ע"ב) דשלמים דהאי קרא בכבשי עצרת קאי שהם של צבור. אבל למ"ש התוס' ליכא הוכחה דמיירי בציבור א"כ שפיר הקשו כאן]:

- [2] עיין בקרן אורה מסכת מנחות דף צב עמוד ב [8#]

ד. הנה הוידוי הוא מחלקי התשובה המעכבים את כפרת התשובה. ומקורו של וידוי זה הוא ממקרא מפורש בתורה שכתוב בו והתודו בפרשת גזל הגר. אבל יש עוד סוג של וידוי. וסוג זה של וידוי אין לו שום צירוף לתשובה. וגם יש לו מקור בפני עצמו. והמקור הוא מפרשת יום-הכיפורים שנאמר שם על וידוי של כהן גדול וכפר. וילפינן בגמרא דלאו היינו כפרת דמים אלא כפרת דברים דהיינו וידוי. [וחינן מזה, דוידוי נעשה גורם של כפרה בפני עצמו, גם במקום שאין הוא חלק מעבודה כללית של תשובה. ולא עוד, אלא שסוג וידוי זה אינו נקרא בשמו הכללי דהיינו וידוי, אלא שיש לו שם פרטי דהיינו כפרת-דברים. וגם חידוש גדול בתוכן הדברים יש בו. דהוידוי מן הסוג הכללי, ענינו הוא לכמא בפה את שאר חלקי-התשובה, אשר מקומם הוא בלב. אבל אותו הוידוי הנקרא כפרת-דברים, אין בו כלום מלבד אישור עובדת החטא. אבל לקושטא דמילתא הסוג הזה של וידוי הנקרא כפרת דברים, לא על עצמו יצא ללמד, אלא על כלליות ענין הוידוי יצא ללמד. והננו מוכרחים בזה ללכך לעצמנו את צד הכפרה הנמצא בוידוי. מאחר שצד הכפרה הזה, מניע הוא עד כדי כך, שאפילו במקום שהוידוי עומד בפני עצמו שם הכפרה חלה עליו. כפרת-דברים. ובגמרא איתא, שהשם הזה של כפרת דברים, עומד הוא בהקבלה לכפרת דמים. המהלך של הליבון הזה הוא כדלהלן. מדבריהם של חז"ל נודע לנו, כי כשלוף האדם בראשית הוויתו, גרם לו לכה הרע להכנס לתוך חייו ממש, ולהתערב בשרשי נפשו. ולא כך היה סהותו של אדם סמוך ליצירתו. ועל זה אמרו חז"ל כי בא נחש על חוה, והטיל בה זוהמא. ופירשו לנו חכמי האמת, כי המלת-זוהמא זו היא תחלת התערבותו של הרע בטוב. בודאי שעצם כחו של הרע קיים ועומד הוא לפני התערובות הזו. אלא שכה הרע היה סבורר ועומד בפני עצמו מחוץ למציאותו של האדם. וכאותו הציור שציירו לנו הקדמונים, שהיה כח הרע עומד מחוץ, ומשם היה פועל כמשל הכלב המנכה. ונמצא, דכל מה שהרע שהוא בתוך גופו של אדם הולך ונדחה מן הפנים כלפי חוץ, ונתכרר הרע מתוך התערובות; כן, לעומת זאת, הולך הוא האדם ומתקרב לאותו הציור של אדם מרם שידע את החטא. הגדרתו של הוידוי הוא גילוי עובדת החטא לאויר החיצון. וכאן הוא צד הכפרה של הוידוי. שכן, הוצאת

החטא מן ההעלם שבנפש, אל הגילוי של הפה, נידון הוא כבירור הרע מן התערובות, והעמדתו בפני עצמו על ידי ההפלטה מן הפנים אל החוץ.

ה. ומפורש הוא הענין הזה כסוגיא ודגמרא בדברי התנא הסובר, דעבירות שהתודה עליהם ביום כיפור זה, אל יתודה עליהם ביום כיפור הבא. וכך פסק רבינו יונה. ומבאר שהמניעה הזו היא מצד שנראה שחסר לו במחון בכח-התשובה, שהרי כבר התודה ושב עליהם. אולם כגמרא נמשל הדבר ל"כלב שב על קיאו", כך הוא החוזר על וידויו. אבל משל זה לא נתפרש ברבינו יונה מה הוא דימויו להנמשל. אמנם, הם הם הדברים. הלא ענינו של הוידוי הוא ההפלטה של החטא מן אויר-פנים אל אויר-החוץ. כלומר, הפרדת אותו חלק של הרע מתוך מקום-חיותו. והרי זה דוגמת המאכל שעבר כבר דרך הנאת גרונו ודרך הנאת מעיי של אדם, "שכן נהנה", ועכשיו הוא מקיא אותו לחוץ. ומדממת הגמרא וידוי על החטא להקאת המאכל, יוצא מפורש שענינו של הוידוי הוא הוצאת חלק מחיותו הפנימית לאויר החוץ. והפעולה שהיא בהיפך מן הוידוי קרויה היא מכסה פשעיו. והכיסוי הלא הוא היפך הגילוי. משום שעיקר צד הכפרה שבוידוי, הוא בפעולת הגילוי. וכמה הוא כחו של הגילוי לשמש צד כפרה? — מפני שהגילוי הוא בירור התערובות, על ידי שמעמיד החטא בפני-עצמו, ובכחינה ידועה היא פעולה הפוכה מהפלת זוהמא לתוך גופה של חוה. וכאילו הוידוי הוא הפלטת הזוהמא מתוך הגוף. והרי הפלטת הזוהמא של הנחש מתוך הגוף, מקרבת את האדם לאותו הציור של האדם לפני התערובות של רע בטוב. וכאן הוא כחו של הגילוי לשמש צד כפרה. דגילוי כלפי חוץ, כהוצאה אל החוץ הוא נידון.

ו. ומכאן מתחילה היא ההתבדלות בין עבודתו של הצדיק מעיקרו ובין עבודתו של הבעל-תשובה, שכן היחס של הבעל-תשובה אל יצרו הוא כיחס אל הזולת העומד עליו לבלעו; ואילו היחס של הצדיק מעיקרו אל יצרו, הוא כיחס האדם הנאבק עם עצמו. שכן הצדיק מעיקרו לא טעם וידוי, ומעולם לא נתגלה יצרו לחוץ,

✽ כפרת יוה"כ בהשלמה לוידי

וראיתי במאמרו של הגאון רבי שלמה הלוי ואהרמאן (מוחבר ספרי שארית יוסף) בקובץ המאור (גליון תמו"ג עמ' י"ח-כ'), שחילק בין וידוי בו מתקיימים כל התנאים של הרמב"ם, שפעולת וידוי זה "מכפרת ומטהרת את הנפש טהר שלם" לבין וידוי שאין בו קבלה להבא שהתשובה אמנם פועלת שמכאן והלאה לא ייחשב ל"רשע" אבל "חטאיו נשארו על חשבוננו".

לפי זה, יש לבאר, שביוה"כ שעיצומו של יום מכפר אין צריכים לוידי המלא כדי לפעול כפרה כיון שקדושת היום היא המכפרת וע"כ סגי בנוסח הוידי הנהוג, וז"ל:

והשתא יש מקום לומר, דבמקום שתפקיד התשובה לכפר ולעקור את החטא מעיקרו, הרי בעינן תשובה גמורה עם קבלה על להבא, דבלאו הך קבלה אין הוידי פועל אלא להפקיע ממנו שם רשע, אבל חטאו עדיין נשאר על חשבוננו. ולפי"ז בפ"א מהל' תשובה שפיר דכתב הרמב"ם דבעינן קבלה על להבא. וכו'.

אולם בהל' יוה"כ, בוידי של כהן גדול ובידי של כל ישראל, לא בעינן קבלה על להבא, דאף שתשובה כזו בלי אותה הקבלה אינה מכפרת [לבדה כיון שאינה] תשובה גמורה, ושוב אין התשובה בכחה לסלק את החטאים שנשארו על חשבוננו. מ"מ לית לן בה, דהרי איכא עדיין הכפרה של עיצומו של יוה"כ. וכ"ה בתשובה שלפני שמביא קרבנותיו, דלא בעינן קבלה על להבא, דהרי עדיין איכא כפרת קרבן.

ולדבריו, במקום שיש מכפר אחר נוסף על הוידי אין כל צורך בקבלה להבא, שהרי אף ללא הקבלה להבא, הוידי פועל את פעולתו ונעשה בעל תשובה. והשלמת הכפרה נעשית ע"י דבר אחר, שביוה"כ זהו עיצומו של יום ובהקרבת קרבנות זהו הקרבן. [ובהמשך דבריו ביאר שלדעת הרמב"ם חובת קבלה להבא בוידי הוא רק באופן שאין מכפר חיצוני כגון בעבר על עשה שאין קרבן או עבר על לאו שאין קרבן או חובל בחבירו וכד', שאין מכפר חיצוני אז מתחייבים בנוסח הוידי השלם הכולל קבלה להבא.]